

THEMA A**DE ROL VAN SPORT BINNEN
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING****Inhoudsopgave**

2	Inleiding
4	Sub thema 1: Sport in de context van ontwikkelingssamenwerking
5	Achtergrondinformatie
10	Subthema 2: De praktijk – voorbeelden van organisaties en projecten
11	Analyse van eigen uitzending
15	Subthema 3: Rol van de sportontwikkelaar
15	Achtergrondinformatie
19	Bijlagen

THEMA A**DE ROL VAN SPORT BINNEN
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING****Verantwoording**

Het organiseren van sport in een ontwikkelingsland brengt bijzondere uitdagingen met zich mee. De praktische werkomstandigheden zijn vaak totaal anders en er zijn cultuurverschillen die van invloed zijn op het werk van een sportontwikkelaar. Daar komt bij dat de rol van sport in meer algemene zin een andere betekenis heeft. Het verhoudt zich anders tot gezondheidszorg, onderwijs of werk dan in Nederland. Uit ervaringen is gebleken dat een goede voorbereiding van sportontwikkelaars op deze omstandigheden noodzakelijk is voor het slagen van de uitzending. In dit thema staat de rol van sport binnen ontwikkelingssamenwerking in brede zin centraal.

Concrete doelstellingen

- de rol van sport als doel en middel bij ontwikkelingssamenwerking nader toe te lichten.
- de deelnemer te voorzien in basiskennis over het terrein sport en ontwikkelingssamenwerking door:
  1. aandacht te besteden aan beleid in Nederland en binnen de Verenigde Naties (VN).
  2. een globaal overzicht te verschaffen van Nederlandse organisaties die actief zijn op dit terrein.
- De deelnemer te attenderen op de invloed van cultuurverschillen op de samenwerking met de lokale deelnemers in het sportproject.
- De deelnemer actief voor te bereiden op zijn uitzending door in groepsverband aandacht te besteden aan de specifieke organisatie van waaruit, en opdracht waarmee, de starter weggaat.
- Praktische tips mee te geven voor een effectieve aanpak van de activiteiten in het ontwikkelingsland.
- De deelnemer voor te bereiden op de emotionele uitdaging die komt kijken bij het functioneren als een sportdeskundige in een andere culturele omgeving, in een ontwikkelingsland. En ook op de verschillen die zich zullen voordoen als je als sportdeskundige een man of een vrouw bent.

Aanbevolen tijdsduur en opbouw

De aanbevolen tijdsduur voor de uitvoering van het thema is 8 uur.

Voor het doorlopen van het programma is een specifieke opbouw gekozen om theorie, praktijkvoorbeelden en oefening op de juiste manier af te wisselen en de spanningsboog te behouden. De opbouw van dit thema is onderverdeeld in subthema's. Door de aard van het thema wordt aanbevolen het thema ook in deze volgorde te doorlopen.

Opzet

- Introductie / kennismaking
- Inleiding op thema
- 3 subthema's uitgewerkt in 3 delen
  1. onderwerp subthema
  2. doelstelling subthema
  3. activiteiten bij subthema

Naast een aantal presentaties over het onderwerp die de facilitator zal geven over het hoofdthema en de subthema's, staat een interactieve aanpak centraal waarbij de facilitator met de deelnemers gericht op de praktijk van hun uitzending zal ingaan.

Materialen

- Prints van bijlagen, met name het 'format'.
- Beamer en laptop ofwel een overhead projector voor presentatie of een videorecorder.
- Flip-over en stiften.
- Aantal exemplaren van 'De supporter', aan te vragen bij NCDO, Programma Sport.

Subthema 1: Sport in de context van ontwikkelingssamenwerking

Doelstelling

Verdiepen van kennis over sport als onderwerp binnen ontwikkelingssamenwerking.

Werkvorm: Trainer geeft presentatie over:

- introductie tot ontwikkelingssamenwerking en millenniumdoelen
- cijfers over ontwikkelingssamenwerking en sport
- sport als doel
- sport als middel
- verschil sportorganisaties, ontwikkelingsorganisaties, sport ontwikkelingsorganisaties
- sport en ontwikkelingssamenwerking in Nederland

Werkvorm: Aansluitend discussie over rol van sport binnen ontwikkelingssamenwerking

Werkvorm: (Video) Presentatie over een sportproject: bijvoorbeeld van MYSA in Kenia, UNICEF in Ghana, Johan Cruijff Foundation in Zuid Afrika, Haarlem-Mutare Sportproject enz.

Werkvorm: Bespreking video

Introductie

Bij de uitzending waarop de deelnemers zich voorbereiden zullen zij een aantal dingen tegen komen:

- de rol die sport speelt in een land kan per land verschillen. We zullen straks verder ingaan op de rol die sport kan spelen in situaties van armoede, conflict en werkloosheid.
- Er zijn cultuurverschillen tussen het land waar de deelnemers heen gaan en Nederland. Zonder alles over die andere cultuur van te voren te weten kan een deelnemer zich toch voorbereiden op de invloed van cultuurverschillen op de werkzaamheden.
- Aan de hand van een aantal subthema's wordt met de deelnemers doorlopen hoe sport een rol binnen ontwikkelingssamenwerking speelt en welke organisaties op dit terrein actief zijn.
- Op een interactieve manier wordt ingegaan op de uitzending waar de deelnemers zich op aan het voorbereiden zijn.
- Deelnemers worden gevraagd naar wat zij tot nu toe weten van de rol van sport binnen ontwikkelingssamenwerking en welke vragen zij beantwoord willen zien

(De facilitator noteert dit op een flap over en komt hier aan het eind van de training op terug)

Achtergrondinformatie

Ontwikkelingssamenwerking

Armoedebestrijding is het hoofddoel van ontwikkelingssamenwerking. De Nederlandse overheid vindt een actieve inzet voor armoedebestrijding onverminderd noodzakelijk. Wereldwijd moeten 1,2 miljard mensen rondkomen van minder dan 1 dollar per dag. Nederland geeft jaarlijks 0,8% BNP aan armoedebestrijding (waarvan 0,1% voor milieu). Daarmee voldoet het als één van de weinige landen aan de internationaal afgesproken norm. De helft van het geld gaat naar Afrika waar de armoede het meest hardnekkig is. In 36 partnerlanden steunt Nederland initiatieven voor beter bestuur, met aandacht voor mensenrechten en een ondernemingsklimaat dat werk en inkomen bevordert. Dat is ook de rode draad bij de Nederlandse inzet op het terrein van onderwijs, HIV/aids, water, milieu en reproductieve gezondheid. Nederland concentreert zich op deze thema's omdat ze bijdragen aan het behalen van de Millenniumdoelen in 2015. De internationale gemeenschap heeft in 2000 acht Millennium ontwikkelingsdoelen opgesteld die moeten leiden tot halvering van de wereldwijde armoede in 2015.

(facilitator deelt 'handout' met millennium doelen uit, www.maakhetwaar.nl , www.un.org/millenniumgoals/)

Sport en ontwikkelingssamenwerking in Nederland

Nederland besloot in 1998 om een voortrekkersrol op het gebied van Sport en Ontwikkelingssamenwerking op zich te nemen. In dat jaar verscheen er een gezamenlijke nota van de ministeries van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS), en Ontwikkelingssamenwerking (OS) 'Sport in Ontwikkeling: samenspel scoort'. Omdat de gezamenlijke nota van het ministerie van VWS en OS richting heeft gegeven aan de ontwikkeling op het terrein sport en OS in Nederland, volgen hier een aantal hoofdpunten uit de beleidsnotitie. Er werd in de notitie 'Sport in Ontwikkeling: samenspel scoort' een gezamenlijk beleidskader benoemd. Uitgangspunt is daarbij dat sport, vooral voor kinderen en jongeren, in belangrijke mate ertoe bijdraagt om structuur in het leven te brengen; sport neemt spanningen weg, draagt bij aan rehabilitatie en vergroot de saamhorigheid ook tussen nationaliteiten en etnische groepen. Sport en spel zijn ondersteunende instrumenten om traumatische ervaringen te kanaliseren.

De doelstelling van het Nederlandse beleid werd als volgt geformuleerd:

'bevorderen van een optimale inzet van lichamelijke opvoeding, sport, spel en bewegingsactiviteiten in ontwikkelingslanden met als doel het welzijn, de gezondheid en de ontwikkeling van individuen te verbeteren en de cohesie en ontwikkeling van de samenleving te verhogen.'

De uitvoering van het beleid concentreert zich op:

- ondersteuning van zogenoemde 'sport-plus'-activiteiten, gericht op sport en lichamelijke opvoeding zelf waarbij de maatschappelijke effecten optimaal benut worden, en
- het toevoegen van sport en bewegingsactiviteiten aan andere activiteiten, zoals plattelandsontwikkelingsprojecten, straatkinderenprogramma's, vrouwenprojecten of projecten in vluchtelingenkampen. Dergelijke initiatieven worden 'plus-sport'-activiteiten genoemd.

De notitie stelt ook dat voorlichting en bewustwording in Nederland over sport en ontwikkelingsamenwerking zal bijdragen aan draagvlakvergroting met name binnen de sportsector. Wat betreft financiering van activiteiten uit de begroting van ontwikkelingsamenwerking benadrukt de notitie dat een verzoek vraaggericht, dus vanuit ontwikkelingslanden, en niet aanbodgericht dient te zijn. Voor het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is een extra voorwaarde voor financiering dat bij de uitvoering van activiteiten een rol voor een Nederlandse sportorganisatie, opleiding of gemeente is weggelegd.

Programma Sport en Ontwikkelingsamenwerking van de NCDO

Sport opent deuren en is een thema dat mensen van alle leeftijden aanspreekt. Met sportprogramma's benadruk je de positieve kant van ontwikkelingslanden; mensen in de derde wereld zijn niet alleen zielig en arm, maar hebben ook plezier. Sport kan mensen een gevoel van eigenwaarde en trots geven, en hoop op een betere toekomst. Het besef dat sport, spel en bewegen positieve effecten kunnen hebben op een rechtvaardige en duurzame wereld is het vertrekpunt van het programma Sport en Ontwikkelingsamenwerking van de NCDO (de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling.)

Doelstellingen

Met het programma Sport en Ontwikkelingsamenwerking (sinds 1999) stimuleert de NCDO communicatie, kennisoverdracht en praktische samenwerking tussen nationale, regionale en lokale sport en ontwikkelingsorganisaties. Dit gebeurt middels het organiseren van bijeenkomsten, studiedagen en het uitzetten van onderzoek. Een dertigtal sport en ontwikkeling organisaties nemen sinds 2001 deel aan het platform Sport & Ontwikkelingsamenwerking en komen tweemaal per jaar bijeen om hun kennis en ervaring uit te wisselen en te bundelen.

Daarnaast wil de NCDO het Nederlandse publiek bekend maken met en betrekken bij ontwikkelingsamenwerking. Het kwartaalblad 'Supporter' (gratis abonnement), de informatie op de website: www.sportdevelopment.org, het organiseren van innovatieve activiteiten en campagnes en het stimuleren van media-aandacht voor sport binnen ontwikkelingsamenwerking dragen bij aan het versterken van de Nederlandse betrokkenheid en draagvlak in de Nederlandse samenleving.

In het programma staan twee vragen centraal:

1. Hoe kan sport bijdragen aan individuele ontplooiing van mensen?
2. Hoe kan sport bijdragen aan de opbouw van samenlevingen in ontwikkelingslanden?

Het platform bestaat uit ruim dertig organisaties (zie bijlage voor platformleden lijst) die op één of andere manier actief zijn op het gebied van Sport en ontwikkelingssamenwerking in Nederland of in ontwikkelingslanden. Naast de ontwikkelings- en sportorganisaties nemen er ook hoger (sport)onderwijsinstellingen en vertegenwoordigers van overheidsinstanties deel aan het platform.

Op de website www.sportdevelopment.org kun je meer lezen over het programma en het platform. De site bevat ook een projectendatabank met daarin alle Nederlandse organisaties die actief zijn op het gebied van Sport en ontwikkelingssamenwerking en de projecten die zij ondersteunen, een cv-bank voor mensen die werkzaam willen zijn in sport en ontwikkelingssamenwerking, het laatste nieuws en interessante publicaties en een Toolkit Sport for Development met tips & tools, best practices en thema informatie.

Internationale Samenwerking

Ook internationaal staat het thema Sport al enige tijd op de agenda. Iemand die hierin een belangrijke rol heeft gespeeld is de Noorse ex-topschaatser Johann Olav Koss. Als directeur van 'Olympic Aid' nu 'Right to play' genoemd, heeft hij een schare van (ex)topsporters verzameld die zich als ambassadeur inzetten voor de organisatie en veel goed werk doen voor hun eigen land en andere ontwikkelingslanden. De boodschap van Koss is sinds enkele jaren ook doorgedrongen tot de hoogste internationale politieke regionen. Hij bracht tijdens de Olympische Winterspelen van Salt Lake City in 2002 in een rondetafelconferentie kopstukken bij elkaar als VN-secretaris Kofi Annan en Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen Ruud Lubbers. Op 14 augustus 2005 is er in Athene een nieuwe rondetafelconferentie gehouden.

De inspanningen, maar ook de inspanningen van onder andere Score (Zuid-Afrika), NIF (Noorwegen), UK sport, Australian Sports Council en de Commonwealth Games Canada, hebben als gevolg gehad dat diverse VN-organisaties sport als extra speerpunt in hun beleid hebben opgenomen. In 2003 is er in Magglingen (Zwitserland) een Internationale Conferentie over Sport en Ontwikkeling georganiseerd waar voor het eerst de sportsector, overheden, VN-organisaties en de non-government sectoren van over de hele wereld bijeenkwamen.

Deze conferentie heeft het volgende opgeleverd:

- Een gezamenlijke verklaring van alle betrokken organisaties: de zgn. Magglingen declaratie. Deze kan op internet gelezen en ondertekend worden. www.ilo.org/public/english/universitas/download/events/maggldecl.pdf
- De oprichting van een internationale VN 'taskforce'. Het doel van de taskforce is aanwijzen waar VN organen gebruik kunnen maken van sport om ontwikkelingsdoelstellingen te bereiken. De taskforce werd voorgezeten door Carol Bellamy, executive Director van UNICEF en Mr. Adolf Ogi, speciaal adviseur van de secretaris-generaal van de VN op het gebied van sport voor ontwikkeling en vrede. Right To Play vormde het secretariaat van de taskforce.

- Het opstellen van een rapport over de bijdrage die sport kan leveren in het bereiken van de VN-Millennium doelstellingen: 'Sport for Development and Peace (2003): Towards achieving the Millennium Development Goals.' www.sportdevelopment.org bij kennis en info, publicaties.
- Op 3 november 2003 heeft de VN een resolutie aanvaard waarin 2005 tot Internationaal Jaar van Sport en Lichamelijke Opvoeding is uitgeroepen.
- Een aantal Zwitserse organisaties hebben in samenwerking met de UEFA een Internationaal online platform opgericht voor de uitwisseling van informatie en kennis over 'Sport & Development'. Dit krijgt gestalte door middel van de website: www.sportanddev.org.

Ook Nederland wil haar steentje bijdragen aan de samenwerking op internationaal Sport en Ontwikkelingssamenwerking niveau en de verdere ontwikkeling van het thema. Hiertoe hebben NCDO, het Ministerie van VWS en NOC*NSF in 2003 het gezamenlijk initiatief genomen om in Amsterdam de Internationale Expert Meeting 'The Next Step' te organiseren, gericht op het versterken van de experts en het ontwikkelen van internationale bruikbare tools. Er participeerden in totaal 150 deelnemers uit 45 verschillende landen. Verslag: 'Keep the ball rolling' op www.sportdevelopment.org

Ook het platform Sport en Ontwikkeling wil haar steentje bijdragen aan de samenwerking op internationaal niveau en heeft hiertoe ondermeer eind 2003 de Internationale Expert Meeting 'The NextStep' georganiseerd met 150 deelnemers uit 45 verschillende landen.

2005, Het VN Jaar sport en lichamelijke opvoeding

De Verenigde Naties hebben zoals aangegeven het jaar 2005 uitgeroepen tot Internationaal Jaar van Sport en Lichamelijke opvoeding. De VN willen het thema sport en lichamelijke opvoeding wereldwijd in de schijnwerpers zetten, zowel in het rijke westen als in de ontwikkelingslanden. Zij vragen de nationale overheden om de onderwijs- en sportsector in dit speciale jaar extra te ondersteunen en via allerlei activiteiten en evenementen onder de aandacht te brengen bij het publiek.

De VN vragen erkenning van sport als middel om:

- Mensen met een verschillende sociale en culturele achtergrond dichter bij elkaar te brengen en daarmee gemeenschappen hechter te maken.
- Economische en sociale ontwikkeling te bevorderen.

Aan (westerse) landen en internationale sportbonden vraagt de VN daarom om:

- ontwikkelingslanden te assisteren bij het opbouwen van een sportinfrastructuur en kennis over sport en lichamelijke opvoeding te verspreiden.
- strategische partnerschappen te ontwikkelen met partners in de sport en de private sector.

(De facilitator kan een nieuwsbrief uitdelen van de VN over sportactiviteiten wereldwijd).
www.un.org/sport2005/newsroom/bulletin/united_nations_sport_bulletion_5_6_july_05.pdf)

Activiteiten in Nederland in het kader van het VN jaar van Sport en Lichamelijke opvoeding

Ook in Nederland wordt in 2005 door het platform Sport en Ontwikkeling aandacht besteedt aan het VN jaar van de sport. Tijdens de vergadering van het platform in september 2004 is besloten in 2005 alle Nederlandse sport en ontwikkelingssamenwerking activiteiten en de diverse sportontwikkelingsprojecten extra zichtbaar te maken, om het thema onder de aandacht te brengen en te houden. In het kader van het VN jaar heeft NCDO in samenwerking met een twintigtal platformleden en partnerorganisaties, een voorlichtings- en communicatiecampagne ontwikkeld, getiteld; 'Campagne VN jaar sport en lichamelijke opvoeding wereldwijd' en een site waarop alle initiatieven te vinden zijn.

Ook is er in het kader van het VN jaar van Sport een aantal extra initiatieven ontplooid, bijvoorbeeld door Unicef en NOC*NSF. Zij ontwikkelden samen een educatief activiteitenpakket onder de titel: 'De wereld in een sporttas'. Het pakket is gericht op leerlingen in de hoogste groepen van de basisschool, van 8 t/m 12 jaar.

Voor meer informatie over de verschillende activiteiten die georganiseerd zijn in het kader van het VN jaar, kan je kijken op www.vnjaarsport.nl

Werkvorm: (Video) presentatie over een sportproject: bijvoorbeeld van MYSA in Kenya, UNICEF in Ghana, Johan Cruijff Foundation in Zuid Afrika of het Haarlem-Mutare Sportproject.

Subthema 2: De praktijk – voorbeelden van organisaties en projecten

Doelstelling

Het stimuleren van het bewustzijn van de deelnemers over:

- de rol van sport als doel en middel bij ontwikkelingssamenwerking
- hun eigen rol in sportproject (waaronder de rol van man of vrouw zijn)
- de uitdagingen die hier organisatorisch bij komen kijken, zoals duurzaamheid, exitstrategieën enz.

Werkvorm:

- De deelnemers gaan, na het zien van een video presentatie van een project, in groepjes (3 à 4 personen) uiteen en beschrijven mondeling aan elkaar voor welke organisatie ze uitgezonden gaan worden en wat hun taken zullen zijn. Ze doorlopen met elkaar een 'format' om in kaart te brengen wat de doelstelling van hun project en hun eigen opdracht is (zie bijlage). Resultaten worden aan elkaar gepresenteerd en deelnemers maken een inschatting van kansen en uitdagingen die ze voor elkaar zien.
- De trainer geeft een presentatie over:
  - sport – doel of middel?
  - belang van inzicht in lokale aanpak, infrastructuur / inbedding project (organisatie)
  - 'ownership' van het project. Wie is de eigenaar van het project, wat is de positie van de ontwikkelingswerker? Met de mogelijke verschillen hierin tussen mannen en vrouwen.

Uitwerking voor facilitator:

Er is een video over een sportproject bekeken. Het bekijken van deze video biedt een blik op de omstandigheden waarin de deelnemers zullen gaan werken. De facilitator vraagt de deelnemers om een eerste indruk van de video. Wat viel ze op qua: Omgeving / klimaat / sportmaterialen / omstandigheden / deelname meisjes / jongens / enz.

Werkvorm: Na het bestuderen van de video gaan de deelnemers uiteen in groepjes van 3 á 4 personen. Ze krijgen de opdracht om aan de hand van een 'format' met vragen, een analyse te maken van hun eigen projecten met de besproken video in het achterhoofd. Ze vullen eerst het 'format' in en bespreken vervolgens de uitkomsten onderling. Misschien zijn niet alle antwoorden al bekend bij de deelnemer maar dit stimuleert wel het denken over het project waarbinnen ze gaan werken. Elke deelnemer noteert voor een andere deelnemer wat de 2 grootste kansen en de 2 grootste uitdagingen van zijn project lijken te worden. In de plenaire bijeenkomst presenteren de deelnemers kort hun project aan de groep.

ANALYSE VAN EIGEN UITZENDING

1	Voor welke organisatie ga je werken? Is dit dezelfde organisatie als door wie je uitgezonden wordt?	
2	Wat is de doelstelling van de ontvangende organisatie?	
3	Hoe lang bestaat het project al?	
4	Is sport een doel op zich of ook een middel tot ontwikkeling binnen dit project?	
5	Heeft het sportproject een specifieke focus op een sport of een doelgroep? Licht toe.	
6	Wat is de doelstelling van je uitzending en de duur van de uitzending? Wat wordt je geacht te bereiken?	
7	Aan wie leg je verantwoordelijkheid af?	
8	Wat weet je van de lokale sportinfrastructuur. Welke organisatie(s) ga je mee samenwerken?	
9	Welke cultuurverschillen verwacht je of ben je op voorbereid?	
10	Hoe denk je dat cultuurverschillen van invloed zullen zijn op je werk?	

ANALYSE UITZENDING ANDEREN

Luister naar de presentatie van de anderen.

Noteer voor je linkerbuurman de kansen en valkuilen die je voor zijn/haar project ziet

11	Welke kansen zie je in het project van je linkerbuurman?	
12	Welke valkuilen zie je in het project van je linkerbuurman?	

De facilitator geeft vervolgens een presentatie:

Achtergrondinformatie A

Sport kan binnen ontwikkelingssamenwerking zowel een doel op zich als een middel tot ontwikkeling zijn. Sommige organisaties zien beide rollen van sport. Dit zijn over het algemeen de sportontwikkelingsorganisaties (bijvoorbeeld Score, Right To Play). Ontwikkelingsorganisaties voegen sport en bewegingsactiviteiten toe aan andere ontwikkelingsprojecten.

Dit worden ook wel de 'plus - sport'- projecten genoemd.

Sportorganisaties zien sport over het algemeen als doel op zich waarbij de beoefening van sport voorop staat en maatschappelijke effecten benut worden. Dit zijn de eerder genoemde 'sport - plus'- projecten. (bijvoorbeeld de KNVB).

Dan heb je ook nog de sportprojecten binnen ontwikkelingsorganisaties. Deze organisaties hebben activiteiten die we zowel op 'sport - plus' als op 'plus - sport' kunnen duiden en behoren niet duidelijk in een van de bovenstaande categorieën. Een voorbeeld hiervan is de Stedenband tussen Haarlem en Mutare in Zimbabwe. Sport is een groot onderdeel van de stedenbandrelatie waarbij bijvoorbeeld gezondheidselementen aan bod komen in de vorm van 'peer education' over HIV/Aids. Toch zijn de activiteiten van het sportproject hoofdzakelijk gericht op het scholen van jongeren tot 'sportleader' waarbij ze kennis en vaardigheden over specifieke sporten krijgen aangeleerd. Het doel van het sportproject is tweeledig: enerzijds sport als doel om door sport ontwikkeling en plezier in sport in Mutare te stimuleren. Anderzijds biedt het project ook kansen voor jongeren uit de armste wijken in Mutare op werk en een betere toekomst.

De verschillende organisaties betrokken bij sport en ontwikkelingssamenwerking zijn het er overigens wel over eens dat sport een maatschappelijke bijdrage kan leveren aan ontwikkelings-samenwerking (van Kampen, 2001).

De manier waarop zij hieraan vorm geven loopt nogal uiteen. Zo heeft de KNVB Academie een model gecreëerd voor de ontwikkeling van voetbal in landen die assistentie vragen bij het ontwikkelen van de voetbalsport. Dit model heet het 'Grassroots Football Development Program'. Het model is gebaseerd op een stapsgewijze benadering waarbij het voetbal zelf, als ook de infrastructuur van het voetbal ontwikkeld wordt. De reden voor de ontwikkelingsorganisatie ICCO bijvoorbeeld, om te investeren in het sportproject in Mutare is een ander voorbeeld en uitgangspunt. ICCO stelt zich ten doel om op deze manier een bijdrage te leveren aan de lokale capaciteitsopbouw waartoe sport een middel is.

De drie soorten organisaties: sport, ontwikkeling en sportontwikkelingsorganisaties ontmoeten elkaar in het eerder genoemde platform voor sport en ontwikkeling dat door het NCDO wordt gecoördineerd. Deze organisatie en hun projecten zijn allemaal terug te vinden op www.sportdevelopment.org. Een praktische database als je gericht informatie zoekt.

(facilitator kan een lijst van organisaties uitdelen, zie bijlage)

Ook heeft de NCDO in samenwerking met twintig internationale partners een internationale 'toolkit' ontwikkeld over sport en ontwikkelingssamenwerking. Deze 'toolkit' werd tijdens de 'Next Step' conferentie die in juni 2005 in Zambia werd gehouden gelanceerd. In deze 'toolkit' vind je allerlei praktische informatie:

- over best 'practices' in sportprojecten
- projectmanagement tips
- literatuurlijst en publicaties van experts
- informatie over de onderwerpen: Sport & HIV/Aids, Sport en Trauma, Sport & gehandicapten, Sport en armoede.

Zeker de moeite waard om een kijkje te nemen.

Ga hiervoor naar www.toolkitsportdevelopment.org

Achtergrondinformatie B: De ontwikkelingscontext

Bij het werken in een ontwikkelingsland zijn een aantal dingen belangrijk. Niet alleen dat je sport gerelateerde kennis hebt en dat je van toegevoegde waarde bent ten opzichte van de lokale expertise, maar vooral dat je wat je weet ook over kan dragen en tot een vruchtbare samenwerking kunt komen. Een van tevoren uitgedacht plan van aanpak is zeker goed om vooraf te maken om zo je opdracht en je doelstelling helder te krijgen. Toch zal altijd blijken dat de lokale omstandigheden uiteindelijk zo anders zijn, dat je ter plaatse opnieuw je plannen tegen het licht zal moeten houden.

Er zijn een paar vragen die je jezelf vooraf moet stellen:

- Wie is de initiatiefnemer van dit project. Is dat een lokale partij of een Nederlandse organisatie?
- Wat is de taak/rolverdeling?
- Wie is er verantwoordelijke voor dit project. Is dit een niet gouvernementele organisatie, een sportorganisatie, een ontwikkelingsorganisatie, de overheid, etc.
- Wie is je leidinggevende in het project? Aan wie leg je dus ook verantwoording af?
- Wie ondersteunt je in het project? Aan wie kan je vragen stellen?
- Vervolgens is het belangrijk om de lokale infrastructuur in kaart te brengen. Het is goed om na te vragen hoe sport georganiseerd is in: de plaats waar je gaat werken / de regio / op nationaal niveau.
- Is er een nationale sportbond, is er een sportfederatie, valt sport misschien onder het ministerie van onderwijs?

Je vraagt dit met als doel de context waarbinnen het project plaatsvindt uit te stippelen. Je komt zo achter de belangrijkste spelers in het veld. De machtsverhoudingen, je zult zien dat er protocollen en procedures zijn en er wetgeving is waar je rekening mee te houden hebt.

Je ben natuurlijk niet gekomen om het land te veranderen of om alle spelers in het land te leren kennen, maar kennis van de context waarin je gaat werken helpt je om partner organisaties in beeld te krijgen en een netwerk te ontwikkelen waar je bij de uitvoering van je project nog veel aan gaat hebben.

Een veel gemaakte vergissing bij (sport)ontwikkelaars is dat zij met veel ambities naar een land afreizen om daar hun bijdrage te leveren aan een (sport)project. Met de beste bedoelingen gebeurt het vaak dat door te starre doelen, de ontwikkelaar zich misplaatst arrogant gedraagt en dwars door de bestaande machtsverhoudingen heen banjert. Hiermee

meer onrust dan ontwikkeling creërend.

Het is belangrijk je bewust te zijn van je positie en de opdracht die je hebt meegekregen opnieuw duidelijk door te nemen of evt. ter plaatse te herformuleren met de lokale partij waarmee je gaat werken. Zeker ook bij de ontwikkeling van een nieuw initiatief is het heel belangrijk om gelijk in kaart te brengen wat de lokale behoefte is en welke lokale partijen eigenaar van het project zullen zijn als jij allang weer vertrokken bent. De duurzaamheid van het project waaraan jij gaat werken hangt uiteindelijk af van de mate waarin de lokale partijen zich eigenaar van het project voelen, dit zorgt ervoor dat men zich verantwoordelijk en betrokken bij het project/resultaat voelt. Het is ook altijd goed om een goede relatie te ontwikkelen met de lokale overheid omdat deze uiteindelijk toch vaak een belangrijke rol speelt bij het mogelijk maken van zaken zoals het vrijgeven van velden, het onderhouden van terreinen, gebouwen, etc.

In deze voorgaande punten kun je vier stadia onderscheiden in de uitvoering van je opdracht. Er zijn grofweg 4 stadia die een interculturele samenwerking doorlopen. Bij het volgende subthema wordt hier uitgebreid op ingegaan.

Stadium I	Stadium II	Stadium III	Stadium IV
Opstart fase	Eerste bijeenkomsten	Midden fase	Eind fase
Oriëntatie	Rustige start	Strategische momenten	Afronding
	'Start slow, end fast'		

(uit: Canney Davison, C (1996). Leading and facilitating international teams. In: M. Berger (ed.) Cross cultural teambuilding. London: McGraw-Hill.)

Subthema 3: Rol van sportontwikkelingswerker – samenwerking en cultuur

Doelstelling

Meer kennis over projectplanning om een succesvol project neer te zetten en vergroten van bewustzijn over cultuurverschillen.

Werkvorm: Een presentatie van de facilitator, groepswork en een plenaire terugkoppeling.

De vier stadia van interculturele samenwerking

Stadium I	Stadium II	Stadium III	Stadium IV
Opstart fase	Eerste bijeenkomsten	Midden fase	Eind fase
Oriëntatie	Rustige start	Strategische momenten	Afronding
	'Start slow, end fast'		

Stadium I

In het eerste stadium verken je, je opdracht en de omgeving waarin je werkt. Dit doe je deels al, als voorbereiding op je missie, in Nederland. Het andere deel van dit stadium doe je bij aankomst in het ontwikkelingsland. Rust wat uit. Maak kennis met mensen, laat je meenemen naar een aantal locaties.

Stadium II

Het tweede stadium is erg belangrijk. De algemene neiging is om snel met je project van start te willen gaan en lekker te gaan doen wat je, je had voorgenomen. De nieuwe omstandigheden waarin je gaat werken en de cultuurverschillen waarmee je in aanraking komt, zorgen er vaak voor dat je in deze fase een beetje dicht klapt, je onzeker voelt en meer neigt naar zelfstandig werken dan samenwerken. Toch is het voor het uiteindelijke resultaat van je project van cruciaal belang dat je in deze fase tijd neemt. Tijd om een aantal zaken te benoemen en in kaart te brengen. Een aantal vragen hieromtrent noemden we al. Je gaat afspraken maken met de verschillende betrokkenen over je opdracht. Wie begeleidt wie, wie legt aan wie verantwoordelijkheid af, waar heb je rekening mee te houden, wat zijn de verschillende verwachtingen van het doel en het resultaat van het project en jouw opdracht? Het advies is voor deze fase veel tijd te maken. Het lijkt misschien alsof je tijd verliest. Toch zal juist deze tijd zich terug betalen.

Stadium III

In het derde stadium draait je project, ben je volop met je opdracht bezig. Er komen natuurlijk veel uitdagingen op je pad. Sommigen daarvan zullen leiden tot het moeten maken van keuzes. Keuzes over het bijstellen van de doelstelling, het eindresultaat, enz. Bij een goede voorbereiding in stadium twee is het niet lastig dit overleg met de betrokkenen te voeren. Bij een slechte voorbereiding in stadium twee kan of zal nu blijken dat het vreselijk lastig is deze

strategische momenten door te komen.

Stadium IV

In het vierde stadium zit het grootste deel van de werkzaamheden erop. Je draagt je activiteiten over. Je zorgt dat de resultaten van je werkzaamheden zichtbaar zijn en presenteert die volgens afspraak aan je counterpart en opdrachtgever. Rond je project zorgvuldig af door tot goede aanbevelingen en een verzorgd eindrapport te komen. Niet alleen omdat je veel hebt geleerd van deze samenwerking maar ook omdat je hiermee je respect voor je counterpart uitdrukt.

Opdracht: Noteer voor elk stadium een aantal concrete activiteiten binnen jouw toekomstig project waarin deze vier stadia zichtbaar worden. En bespreek deze met elkaar.

Culturele verschillen

Op deze verschillende stadia van interculturele samenwerking zijn een aantal verschillende factoren van invloed. Sommigen hiervan zijn cultureel andere organisatorisch.

Culturele factoren die van invloed zijn op deze fases zijn volgens Canney Davison:

- de mate waarin de waarden en normen tussen de betrokken culturen verschillen.
- de mate waarin de personen betrokken bij de samenwerking beïnvloed worden door deze waarden en normen.
- de mate van taalbeheersing van de gemeenschappelijke taal.
- de verschillen in communicatie stijlen.
- de verschillende verwachtingen van effectieve samenwerkingsvormen.

“Whether the effect of cultural differences on intercultural cooperation is positive or negative depends on the skills of those involved in the intercultural cooperation. Intercultural skills can be acquired through training, although some people have more capacity to learn it than others”

Geert Hofstede (1995)

Presentatie over cultuurverschillen:

‘Cultuur’ als begrip heeft vele betekenissen. Afhankelijk van de context waarin we het woord gebruiken verwijzen we naar ‘uitdrukkingen van kunst’, ‘alles gemaakt door de mensheid’ of ‘civilisatie’. Omdat cultuur zo’n breed begrip met vele betekenissen is, moeten we een definitie vaststellen. Dit om te voorkomen dat we meer verwarring dan begrip creëren. Met cultuur bedoelen we ‘de collectieve programmering die de leden van de ene groep van de leden van een andere groep onderscheidt’. Deze definitie komt van Geert Hofstede. Hij noemt cultuur ook wel de ‘software of the mind’. Met andere woorden deze ‘software of the mind’ is de groepsidentiteit zoals een persoonlijkheid de identiteit van een persoon is.

Cultuur als 'software of the mind' valt uiteen in verschillende dimensies. Meer dan we kunnen beschrijven. Een opvallende dimensie van cultuur is bijvoorbeeld de verhouding tussen het individu en de groep. Waar ligt het accent van een cultuur van een groep mensen? Staat het individu of juist op het collectief centraal? Gaat het eigen belang voor dat van de groep of juist andersom? Elke cultuur heeft een antwoord op deze vraag gevonden. Dit maakt het mogelijk om culturen onderling te vergelijken op deze dimensie.

Hofstede komt tot vijf verschillende culturele dimensies:

(Naast het model van Hofstede bestaan er meerdere modellen bijvoorbeeld van Dr. David Pinto: Interculturele Communicatie.)

1. Individualisme versus collectivisme
De verhouding tussen individu en groep
2. Kleine machtsafstand versus grote machtsafstand
Maatschappelijke ongelijkheid, de manier waarop mensen met gezag / macht omgaan.
3. Zwakke onzekerheidsvermijding versus sterke onzekerheidsvermijding.
Hoe gaan mensen om met onzekerheid en risico's? Hoe willen ze emoties en agressie beheersen?
4. Masculiniteit versus femininiteit
De gewenste rolverdeling tussen mannen en vrouwen. De maatschappelijke gevolgen van jongen of meisje zijn.
5. Lange termijngerichtheid versus korte termijngerichtheid
Zijn doelen gericht op korte of lange termijn. De gerichtheid op verleden, heden en toekomst.

Opdracht:

- A. Beschrijf van elke cultuurdimensie een voorbeeld vanuit de huidige Nederlandse samenleving en een voorbeeld wat je verwacht aan te treffen in het ontwikkelingsland.
- B. Tot welke waarden leiden deze voorbeelden en welke normen zijn daarvan het gevolg?
- C. Bespreek en bediscussieer deze voorbeelden plenair

Schematisch kunnen we het volgende overzicht maken:

Culturen zijn niet statisch. Interacties tussen mensen, tussen groepen, tussen culturen maken dat waarden en normen bijgesteld worden. Culturen zijn dynamisch en veranderen door de tijd, mede door het contact met andere culturen, waarden en groepen.

Contact met mensen met een andere culturele achtergrond leidt dan ook vaak tot misverstanden, verwarrende gevoelens, soms ontgoocheling, soms irritatie of zelfs afkeuring. We vinden onze eigen waarden en normen meestal beter of superieur aan die van anderen. Dit is ons referentiekader waartegen we alles afzetten.

Maar cultuurverschillen zijn voor sommigen juist aantrekkelijk en prikkelend. Toch is vaak de eerste reactie als je omgaat met iemand met een andere culturele achtergrond dat er onbegrip ontstaat. Of zoals Brislin (1994) zegt:

'When people's sense of rightness is challenged, the reaction is not merely intellectual. People do not respond by saying; 'Isn't it interesting that what I thought was correct is considered incorrect in another culture?'

Brislin (1994)

Ontmoetingen tussen culturen

Moser schetst in het 'Holland Handbook' van (2000) een aantal mogelijke fases die je doorloopt als je in een andere cultuur gaat werken:

- Tourist phase
- I-hate-this-country-phase
- Culture Shock
- Acceptance and Adjustment

Een andere indeling die hierop lijkt is: (Bron: Hofstede 1991, Allemaal Andersdankenden)

- Fase 1 Euforie met vooral positieve gevoelens
- Fase 2 Cultuurschok met toenemende negatieve gevoelens
- Fase 3 Acculturatie met toenemende positieve gevoelens
- Fase 4 Evenwicht vinden van balans

Opdracht: Pak het 'format', de analyse van eigen uitzending er opnieuw bij en analyseer het nu op interculturele valkuilen.

BIJLAGE I

MILLENNIUMDOELEN VN

Millenniumdoelen in het kort

1. De armoede halveren en minder mensen honger
2. Alle kinderen naar school
3. Mannen en vrouwen gelijkwaardig
4. Minder kindersterfte
5. Verbetering van de gezondheid van moeders
6. Bestrijding van HIV/AIDS, malaria en andere dodelijke ziektes
7. Iedereen schoon drinkwater en minder mensen in sloppenwijken
8. Toegang tot betaalbare medicijnen en een eerlijk handelssysteem, minder schulden voor ontwikkelingslanden

Wat zijn de millenniumdoelen?

In 2000 hebben regeringsleiders van 189 landen, waaronder ook Nederland, afgesproken om vóór 2015 de belangrijkste wereldproblemen aan te pakken. Deze afspraken zijn de millenniumdoelen. Dat betekent vóór 2015 onder andere: schoon water voor iedereen, alle kinderen basisonderwijs, extreme armoede halveren, verspreiding van AIDS en malaria stoppen en moedersterfte omlaag.

De eerste zeven doelen richten zich vooral op wat er in ontwikkelingslanden moet verbeteren. Het achtste doel slaat op wat ontwikkelde landen moeten doen: het creëren van een eerlijk handelssysteem, schuldverlichting voor ontwikkelingslanden en toegang tot betaalbare, noodzakelijke medicijnen. Elk jaar wordt de voortgang gemeten en internationaal gerapporteerd. Zo kan tussentijds druk worden uitgeoefend op rijke en arme landen om inspanningen te vergroten.

De onderwerpen van de millenniumdoelen zijn niet nieuw. Maar wel nieuw is dat voor het eerst een internationale afspraak is gemaakt met kwantitatieve, concrete doelen en aan een tijdpad gebonden. Zowel ontwikkelingslanden als donorlanden hebben zich vastgelegd op deze afspraken.

Hoe luiden die millenniumdoelen precies?

1. Het aantal mensen dat in extreme armoede leeft, moet in 2015 tenminste tot de helft zijn teruggebracht ten opzichte van 1990.
2. In 2015 moeten alle kinderen in alle landen basisonderwijs volgen.
3. Gender gelijkheid en empowerment van vrouwen moet worden gerealiseerd, ondermeer door gelijke participatie van jongens en meisjes in het onderwijs te realiseren voor 2005.
4. De sterftecijfers van kinderen onder de 5 jaar moeten in 2015 in elk ontwikkelingsland zijn teruggedrongen met tweederde ten opzichte van 1990.

5. Het niveau van moedersterfte moet in 2015 in elk ontwikkelingsland zijn teruggedrongen met driekwart ten opzichte van 1990.
6. Voor het jaar 2015 zal een halt worden toegeroepen aan de verspreiding van HIV/Aids, malaria en andere ziekten.
7. Waarborgen van een duurzaam milieu voor 2015 door het integreren van duurzame ontwikkeling in nationaal beleid en programma's, het keren van het verlies van natuurlijke hulpbronnen en halvering van het aantal mensen zonder toegang tot veilig drinkwater. Voor 2020 moeten de levensomstandigheden van ten minste 140 miljoen bewoners van krottenwijken aanzienlijk zijn verbeterd.
8. Er wordt een mondiaal samenwerkingverband (partnerschap) voor ontwikkeling gesloten, met afspraken over goed bestuur, de ontwikkeling van een open en eerlijk handels- en financieel systeem, het bevorderen van jongerenwerkgelegenheid, een oplossing voor het schuldenvraagstuk en de overdracht van nieuwe technologieën.

Bron: www.ncdo.nl/index.php/article/view/424
www.maakhetwaar.nl
www.un.org/millenniumgoals/

BIJLAGE II

SPORT AND THE MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS

Goal 1: Eradicate extreme poverty and hunger

Providing development opportunities will help fight poverty. The sports industry, as well as the organisation of large sports events, create opportunities for employment. Sport provides life skills essential for a productive life in society.

Goal 2: Achieve universal primary education

Sport and physical education are an essential element of quality education. They promote positive values and skills which have a quick but lasting impact on young people. Sports activities and physical education generally make school more attractive and improve attendance.

Goal 3: Promote gender equality and empower women

Increasing access for women and girls to physical education and sport helps them build confidence and a stronger social integration. Involving girls into sport activities alongside with boys can help overcome prejudice that often contribute to social vulnerability of women and girls in a given society.

Goals 4 & 5: Reduce child mortality and improve maternal health

Sport can be an effective means to provide women with a healthy lifestyle as well as to convey important messages as these goals are often related to empowerment of women and access to education.

Goal 6: Combat HIV/Aids, malaria and other diseases

Sport can help reach out to otherwise difficult to reach populations and provide positive role-models delivering prevention messages. Sport, through its inclusiveness and mostly informal structure, can effectively assist in overcoming prejudice, stigma and discrimination by favouring improved social integration.

Goal 7: Ensure environmental sustainability

Sport is ideal to raise awareness about the need to preserve the environment. The interdependency between the regular practice of outdoor sports and the protection of the environment are obvious for all to realise.

Goal 8: Develop a global partnership for development

Sport offers endless opportunities for innovative partnerships for development and can be used as a tool to build and foster partnerships between developed and developing nations to work towards achieving the millennium development goals. Goal 8 acknowledges that in order for poor countries to achieve the first 7 goals, it is absolutely critical that rich countries deliver on their end of the bargain with more and more effective aid, sustainable debt relief and fairer trade rules for poor countries -- well in advance of 2015.

BIJLAGE III

LEDEN PLATFORM SPORT EN ONTWIKKELING

Hulporganisaties

NCDO. www.ncdo.nl

Cordaid - zet zich in voor de armsten en rechtelozen in ruim 40 ontwikkelingslanden. Onder haar vlag werken organisaties als: Memisa, Mensen in Nood en Vastenactie.

Novib (Nederlandse Organisatie voor Internationale Bijstand) Novib is in 1994 toegetreden tot Oxfam International. Beide organisaties richten zich niet alleen op armoede bestrijding, maar ook op beleidsbeïnvloeding van nationale regeringen en internationale organisaties.

Johan Cruyff Welfare Foundation financiert en begeleidt projecten voor gehandicapten en kansarme jongeren.

Terre des Hommes - zet zich in voor de rechten van kinderen wereldwijd. Daarom steunt Terre des Hommes zo'n 275 projecten, die worden bedacht, opgezet en uitgevoerd door lokale organisaties. Terre des Hommes voert ook campagne voor kinderrechten.

Unicef - het Kinderfonds van de Verenigde Naties, komt op voor de rechten van alle kinderen, wereldwijd. Unicef wijst regeringen op hun verantwoordelijkheden en is ook zelf actief.

WarChild - Dagelijks worden over de hele wereld duizenden kinderen geconfronteerd met oorlogsgeweld. War Child zet zich in om kinderen te helpen hun oorlogstrauma's te verwerken, ondermeer door de inzet van sportactiviteiten.

SCORE Nederland (Sport Coaches OutReach) - De Nederlandse tak van een Zuid Afrikaanse organisatie gericht op het versterken van gemeenschappen en daarvoor sport gebruikt. Score rekruteert en traint vrijwilligers die voor een periode van zes maanden tot een jaar ondergebracht worden in gastgezinnen en vandaar uit de programma's implementeren.

Tio Loiro – organiseert vanuit een rondrijdend busje sportactiviteiten in de sloppen van de stad Fortaleza, in het Noordoosten van Brazilië. Tio Loiro betekent "blonde oom", waarmee Onno Raadsen werd bedoeld, die dit project startte in de krottenwijken van Rio de Janeiro.

PUM - zendt senior-experts uit naar meer dan 70 landen in Afrika, Azië en het Midden-Oosten, Latijns-Amerika en Centraal- en Oost-Europa. Zij adviseren daar op aanvraag ondernemingen en instellingen die behoefte hebben aan kennis en ervaring die ter plaatse onvoldoende voorhanden zijn.

PSO - een door de Nederlandse Overheid gesubsidieerde organisatie, die door het uitzenden van ontwikkelingswerkers meewerkt aan het versterken van maatschappelijke organisaties in

ontwikkelingslanden.

SNV (Stichting Nederlandse Vrijwilligers) - een in Nederland gevestigde internationale ontwikkelingsorganisatie die plaatselijke organisaties in ontwikkelingslanden adviseert. Het advies moet leiden tot inkomensverbetering, goed bestuur en een duurzame ontwikkeling.

Stichting World Wide Cycling, organiseert wielactiviteiten in ontwikkelingslanden, hebben cyclingschool voor het opleiden en ervaring laten opdoen van wielrenners uit bv. Eritrea.

Sportorganisaties

FASD (Foundation for African Sports Development) – richt zich zowel op top- als basissport en bemiddelt in de aanvragers van projecten en ontwikkelingsorganisaties of het bedrijfsleven.

KNHB (Koninklijke Nederlandse Hockey Bond)

KNVB (Koninklijke Nederlandse Voetbalbond)

NebasNsg (Nederlandse Bond voor Aangepaste Sporten) - werkt met sportbonden samen om integratie van sporters met een beperking te ondersteunen en te bevorderen.

Nederlandse Federatie van Werkers in de Sport (NFWS) - spant zich in voor zelfstandige verenigingen van sportkader en voor individuele trainers, coaches en andere sportbegeleiders. NFWS werkt aan de professionaliteit van het beroep van trainer/coach.

NISB (Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen) - het landelijke kennis- en innovatiecentrum voor sport en bewegen met als taken advisering, begeleiding, ontwikkeling en deskundigheidsbevordering.

NKS (Nederlandse Katholieke Sportbond)

NOC&NSF (Nederlands Olympisch Comité, Nederlandse Sport Federatie)

Nederlandse Tafel Tennis Bond (NTTB)

Respo international (Recreational Sports Development and Stimulation-Disabled International) - RESPO ontwikkelt en stimuleert sport-en bewegingsactiviteiten op grassroots niveau voor mensen met een handicap in ontwikkelingslanden. (Coördinatie door hogeschool Windesheim.)

Stichting Meer dan voetbal - Met de slogan 'Voetbal heeft meer dan twee doelen' gaan de KNVB, Eredivisie CV en Coöperatie Eerste Divisie de komende jaren meer aandacht besteden aan de maatschappelijke functie van het voetbal. De stichting wil via het voetbal de integratie tussen de verschillende culturen in de Nederlandse samenleving bevorderen.

Onderwijs- en opleidingsinstituten

Hogeschool Windesheim in Zwolle - verzorgt een vierjarige opleiding "Sport en Bewegen" op HBO niveau

CIOS Nederland (samenwerking opleidingsinstituten voor sport en l.o.) –onderwijst in en leert (helpen bij) deskundig les- en leidinggeven aan sport- en bewegingsactiviteiten voor jong en oud, gezond, met of zonder handicap.

Hanze Hogeschool in Groningen - verzorgt bachelors opleidingen op het gebied van sport, gezondheid, lichamelijke oefening en management.

Hogeschool INHOLLAND – verzorgt opleiding sport, leisure and lifestyle in een internationaal perspectief.

WJH Mulier Instituut (centrum voor sociaal wetenschappelijk sportonderzoek) – werd in april 2002 opgericht, met als doel het bevorderen van de onderlinge afstemming, coördinatie en diepgang van het sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek in Nederland.

Universiteit Utrecht (onderzoeksschool CERES) – interdisciplinair onderzoek naar ontwikkelingen als: overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen, de groeiende kloof tussen arm en rijk, het proces van ontwikkelingssamenwerking.

USBO (Utrechtse School voor Beleids- en Organisatie wetenschap -Universiteit Utrecht) - biedt een master opleiding aan in sportbeleid en sportmanagement.

Nuffic (Nederlandse organisatie voor internationale coöperatie in hoger onderwijs) - bemiddelt bij de uitwisseling van studenten en de internationale erkenning van opleidingen.

Aan de overheid gelieerde organisaties

Forum (Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling) - geeft voorlichting, beïnvloedt beleid en organiseert activiteiten met als doel de multiculturele samenleving te versterken.

Landelijke Contactraad (gemeentelijk sportbeleid)

Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Sport (VWS)

Stedenband Haarlem-Mutare – moet leiden tot: 1 meer betrokkenheid met de problematiek van armoede en onderontwikkeling in de derde wereld en met name die van Mutare en Zimbabwe; 2 hechtere relaties tussen de sociale,culturele, politieke en religieuze organisaties van beide steden.

VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) – is ook actief in het stimuleren en initiëren van sportprojecten. Een goed voorbeeld is het Amsterdamse project Jeugdsportfonds. Inmiddels is dit project naar andere steden uitgebreid.

Overig

Sondela – fungeert als brug tussen Zuid-Afrika en Nederland door het geven van voorlichting en training en het organiseren van reizen. Sport en cultuur vervullen hierbij een belangrijke rol. www.Sondela.nl, www.2ukids.nl, www.dewereldineensporttas.nl